

مقامات ارشد امنیتی روسیه در میانهٔ تنش‌های جنوب آسیا به افغانستان سفر کردند؛

تقویت طالبان، پیام موازنه‌سازی مسکو به پاکستان

از دید کرملین، افغانستان باثبات‌تر می‌تواند احتمال سرایت ناامنی به کشورهای همسایه و گسترش فعالیت گروه‌های مسلح را کاهش دهد و همکاری با طالبان، که کنترل نهادهای حکومتی و بخش‌های اصلی دستگاه امنیتی افغانستان را در اختیار دارند، راهی عملی برای دسترسی امنیتی آن می‌تواند بر ثبات آسیای مرکزی، منطقه‌ای که روسیه همچنان در آن منافع راهبردی دارد، تأثیر بگذارد. از

از دید کرملین، افغانستان باثبات‌تر می‌تواند احتمال سرایت ناامنی به کشورهای همسایه و گسترش فعالیت گروه‌های مسلح را کاهش دهد و همکاری با طالبان، که کنترل نهادهای حکومتی و بخش‌های اصلی دستگاه امنیتی افغانستان را در اختیار دارند، راهی عملی برای دسترسی امنیتی آن می‌تواند بر ثبات آسیای مرکزی، منطقه‌ای که روسیه همچنان در آن منافع راهبردی دارد، تأثیر بگذارد. از دید کرملین، افغانستان باثبات‌تر می‌تواند احتمال سرایت ناامنی به کشورهای همسایه و گسترش فعالیت گروه‌های مسلح را کاهش دهد و همکاری با طالبان، که کنترل نهادهای حکومتی و بخش‌های اصلی دستگاه امنیتی افغانستان را در اختیار دارند، راهی عملی برای دسترسی به اطلاعات میدانی و پیگیری این هدف محسوب می‌شود.

نگرانی مسکواز تروریسم

در این میان هشدارهای لاوروف درباره

رامین پروتو

سفر سرگئی ناریشکین، رئیس سرویس اطلاعات خارجی روسیه، به کابل و دیدار او با عبدالحق وتیق، رئیس استخبارات حکومت طالبان، نشانه‌ای مهم از گسترش مناسبات امنیتی مسکو و کابل است؛ مناسباتی که از شناسایی رسمی طالبان فراتر رفته و به همکاری‌های اطلاعاتی، نظامی و هماهنگی‌های منطقه‌ای نزدیک شده‌است.

همزمانی این سفر با رایزنی‌های دفاعی روسیه و پاکستان و هشدارهای مکرر سرگئی لاوروف، وزیر خارجه روسیه درباره تهدیدهای تروریستی افغانستان، پرسش‌هایی جدی درباره اهداف راهبردی کرملین، نگرانی‌های امنیتی آن و واکنش احتمالی اسلام‌آباد ایجاد می‌کند.

از تعامل سیاسی تامحاسبات راهبردی

سفر ناریشکین به کابل، به دلیل جایگاه دیپلماتیک و زمانی او، اهمیتی فراتر از یک دیدار این مناسبات معمول دارد. سرویس اطلاعات خارجی روسیه (SVR) مسئولیت جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات درباره تحولات خارجی را برعهده دارد و ارتباط مستقیم رئیس این نهاد با مقام‌های استخباراتی طالبان می‌تواند زمینه‌هماهنگی نزدیک‌تر درباره تهدیدهای مشترک را فراهم کند. هر چند جزئیات این مذاکرات منتشر نشده، اما گزارش‌ها از تمرکز گفت‌وگوها بر توسعه روابط استخباراتی، تبادل اطلاعات و همکاری‌های امنیتی حکایت دارند.

روسیه پس از بازگشت طالبان به قدرت، به‌تدریج رویکرد خود را از تعامل محتاطانه به همکاری گسترده‌تر تغییر داده‌است. مسکو در سال ۲۰۲۵ نخستین کشوری شد که حکومت طالبان را به‌طور رسمی به رسمیت شناخت. این تصمیم، علاوه بر اهمیت نمادین، امکان گسترش ارتباطات رسمی و پیگیری منافع امنیتی و اقتصادی روسیه را افزایش داد. امضای توافق همکاری امنیتی میان دو طرف، بنا بر اعلام طالبان در ژوئیه گذشته، و دعوت

خبر

حمایت اروپا از اوکراین همزمان با کاهش کمک آمریکا

می‌گیرد که تصمیم یک‌جانبه ترامپ برای کاهش تحریم‌های صادرات نفت روسیه و خرید گازوئیل از مسکو، نگرانی متحدان اروپایی کی‌ی‌سف را برانگیخته است. واشنگتن همچنین در حال بررسی کاهش تحریم‌ها علیه ناتوگان نفتکش‌های روسیه است؛ نفتکش‌هایی که با خاموش کردن سامانه‌های شناسایی خود، نفت را خارج از چارچوب تحریم‌های بین‌المللی جابه‌جا می‌کنند. ترامپ در عین حال خواستار جایگزینی ولودیمیر زلنسکی، رئیس جمهور اوکراین، شده و حملات اوکراین به زیرساخت‌های انرژی روسیه را «بایه‌ننگ» خوانده‌است. او افزایش قیمت جهانی نفت را نیز به این حملات

ر بهران اتحادیه اروپا روز گذشته

(جمعه) در نشست بروکسل بر ادامه

حمایت از اوکراین در جنگ با روسیه

تأکید کردند؛ موضعی که در تضاد با

سیاست‌های اخیر دونالد ترامپ،

رئیس جمهور آمریکا، قرار دارد. آنتونیو

کوستا، رئیس شورای اروپا، گفت اکنون

زمان کاهش حمایت از اوکراین یا لغو

تحریم‌های روسیه نیست، بلکه باید

حمایت از کی‌یف افزایش یابد و فشار بر

مسکو تشدید شود. اوروزلا فون در لاین،

رئیس کمیسیون اروپا، نیز اعلام کرد

تحریم‌ها تا زمانی که روسیه به جنگ

پایان ندهد، لغو نخواهند شد. این تأکید

بر حمایت از اوکراین در شرایطی صورت

تنایهاو از تماس تلفنی با احمد الشرع پرده برداشت

الشرع است؛ فردی که پس از برکناری بشار اسد، رئیس‌جمهور پیشین سوریه، بمباران وزارت دفاع سوریه و حملات هوایی در نزدیکی کاخ ریاست‌جمهوری این کشور در دمشق، در ژوئیه ۲۰۲۵، با احمد الشرع، رئیس دوره انتقالی این کشور تماس تلفنی برقرار کرده‌است. این اظهارات نخستین افشاگری درباره گفت‌وگوی تلفنی میان تناتیاهاو و

الشرع است؛ فردی که پس از برکناری بشار اسد، رئیس‌جمهور پیشین سوریه، در اواخر سال ۲۰۲۴ به قدرت رسید. این تماس همچنین ممکن است نخستین گفت‌وگوی مستقیم میان سران اسرائیل و سوریه باشد. تناتیاهاو در جریان کنفرانسی از حزب لیکود که با هدف بررسی مسائل مربوط به جامعه دروزی بر گزار شده بود، گفت: «گوشتی

نیست، بلکه بخشی از دفاع پیشگیرانه از حوزه نفوذ امنیتی روسیه به‌شمار می‌رود. اظهارات لاوروف درباره حمایت از تقویت مرز تاجیکستان و افغانستان نیز در همین چارچوب معنا پیدا می‌کند. مسکو اعلام کرده است که از طریق سازمان پیمان امنیت جمعی، برای تقویت توان دفاعی تاجیکستان و تأمین تجهیزات مورد نیاز حفاظت مرزی اقدام می‌کند. چنین حمایتی نشان می‌دهد که روسیه صرفاً به همکاری با کابل اکتفا نمی‌کند، بلکه هم‌زمان می‌کوشد در سمت دیگر مرز نیز ظرفیت بازدارندگی ایجاد کند. این رویکرد دوگانه، یعنی تعامل با طالبان و تقویت امنیت همسایگان افغانستان، بیانگر آن است که کرملین همچنان درباره احتمال بروز تهدیدها از داخل افغانستان احتیاط می‌کند.

در این زمینه، تمجید مقام‌های روسیه از اقدامات طالبان علیه داعش را نباید به معنای پایان نگرانی‌های مسکو دانست. لاوروف از تلاش‌های کابل برای مقابله با تروریسم و قاچاق مواد مخدر سخن گفته و بر ضرورت پشتیبانی فنی و تخصصی تأکید کرده است. چنین موضعی نشان می‌دهد که روسیه توانایی‌های طالبان را برای کنترل تهدیدهای مهم می‌داند، اما تقویت این توانایی‌ها را همچنان ضروری ارزیابی می‌کند. به بیان دیگر، همکاری امنیتی مسکو با کابل می‌تواند پاسخی به خطر موجود باشد، نه دلیلی بر رفع کامل آن.

همچنین اظهارات سفیر طالبان در روسیه درباره نقش پاکستان در پناه‌دادن به مخالفان مسلح و فراهم کردن زمینه فعالیت داعش، لایه دیگری از

روسیه همچنین نگران است که بی‌ثباتی افغانستان به گسترش فعالیت گروه‌های افراطی در مناطق منجر شود که از نظر تاریخی و جغرافیایی برای امنیت مرزهای جنوبی آن اهمیت دارند و از این منظر، مقابله با تروریسم صرفاً مسئله داخلی افغانستان نیست، بلکه بخشی از دفاع پیشگیرانه از حوزه نفوذ امنیتی روسیه به‌شمار می‌رود

پیچیدگی بحران را آشکار می‌کند. این ادعاها موضع رسمی طالبان هستند و به‌تنهایی اثبات‌کننده مسئولیت پاکستان نیستند. با این حال، طرح چنین اتهاماتی در نشست‌های منطقه‌ای نشان می‌دهد که اختلافات سیاسی کابل و اسلام‌آباد چگونه با نگرانی‌های ضد تروریستی درهم آمیخته‌اند. برای مسکو، مدیریت این وضعیت مستلزم دسترسی به اطلاعات معتبر از طرف‌های مختلف و جلوگیری از تبدیل اختلافات دو‌جانبه به بحرانی گسترده‌تر است.

پاکستان و معادله تازه

از نگاه پاکستان، گسترش همکاری‌های اطلاعاتی و نظامی روسیه با طالبان می‌تواند هم فرصت‌ساز باشد و هم نگرانی‌آفرین. اسلام‌آباد به‌طور سنتی تحولات افغانستان را از دریچه امنیت مرزها، فعالیت گروه‌های مسلح مخالف خود و موازنه منطقه‌ای ارزیابی می‌کند. بنابراین، هر گونه افزایش توان اطلاعاتی نظامی طالبان ممکن است در محاسبات امنیتی پاکستان اهمیت پیدا کند؛ به‌ویژه در شرایطی که تنش‌های کابل و اسلام‌آباد ادامه دارد و دو طرف یکدیگر را به فراهم کردن زمینه فعالیت گروه‌های مسلح متهم می‌کنند. با این حال، نمی‌توان نتیجه گرفت که روسیه با توسعه روابط خود با طالبان الزاماً در پی تضعیف پاکستان است. سفر جداگانه وزیر کشور روسیه به اسلام‌آباد و دیدار او با عاصم منیر، فرمانده کل نیروهای مسلح پاکستان، نشان می‌دهد که مسکو هم‌زمان کاتال را تباطی خود را با طرف پاکستانی حفظ می‌کند. تأکید دو طرف بر همکاری دفاعی و بررسی چشم‌انداز امنیت منطقه‌ای نیز با این برداشت سازگار است که روسیه می‌خواهد روابط خود را با بازیگران رقیب حفظ کند و وابستگی کامل به یک طرف بپذیرد. البته اطلاعات موجود برای اثبات وجود هماهنگی مستقیم میان دو سفر کافی نیست.

در نهایت، روسیه تلاش می‌کند هم از گسترش تهدیدهای تروریستی جلوگیری کند و هم جایگاه خود را در ترتیبات امنیتی منطقه حفظ کند. طالبان به همکاری خارجی نیاز دارند، پاکستان خواهان جلوگیری از تهدیدهای فرامرزی است و مسکو نیز نمی‌خواهد افغانستان به کانون بی‌ثباتی آسیای مرکزی تبدیل شود.

جهان نما

پیروز مجتهدزاده، پژوهشگر شهیر ژئوپلیتیک ایران درگذشت

دکتر پیروز مجتهدزاده، جغرافی‌دان و پژوهشگر جغرافیای سیاسی و ژئوپلیتیک ایران، پنج‌شنبه ۲۳ مهر در ۸۱سالگی در لندن درگذشت؛ پژوهشگری که بخش مهمی از فعالیت‌های علمی خود را به مطالعه مرزهای ایران، مسائل ژئوپلیتیکی منطقه، خلیج فارس و منافع سرزمینی کشور اختصاص داد.

پیروز مجتهدزاده ۲۰ بهمن ۱۳۲۴ در شهر سوله‌دار شهرستان نور در استان مازندران متولد شد. او تحصیلات دانشگاهی خود را در رشته جغرافیای انسانی و اقتصادی در دانشگاه تهران آغاز کرد و سپس برای ادامه تحصیل به بریتانیا رفت. مجتهدزاده در دانشگاه منچستر ارشد جغرافیای سیاسی گرفت و در دانشگاه آکسفورد و دانشگاه لندن نیز در همین حوزه به تحصیل و پژوهش پرداخت.

او طی چند دهه فعالیت علمی، در زمینه جغرافیای سیاسی، ژئوپلیتیک، مرزهای بین‌المللی و تحولات منطقه‌ای پژوهش کرد و وادانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی ایران و بریتانیا همکاری داشت. فعالیت‌های دانشگاهی او در دانشگاه تربیت مدرس و دانشگاه تهران و همچنین مرکز مطالعات ژئوپلیتیک و مرزهای بین‌المللی در دانشکده مطالعات شرقی و آفریقایی دانشگاه لندن (SOAS) بخشی از کارنامه علمی او را تشکیل می‌دهد.

مجتهدزاده آثار متعددی درباره جغرافیای سیاسی ایران، مرزهای بین‌المللی، موقعیت راهبردی خلیج فارس و تحولات سیاسی منطقه تألیف کرد. از جمله آثار شناخته‌شده او می‌توان به «شیخ‌نشین‌های خلیج فارس»، «جغرافیای سیاسی تنگه هرمز»، «جزایر تنب و ابوموسی»، «جغرافیای تاریخی خلیج فارس»، «بازیگران کوچک در بازی بزرگ: استقرار مرزهای شرقی ایران» و پیدایش افغانستان»، «سیاست‌های مرزی و مرزهای بین‌المللی ایران»، «امنیت و سرزمین‌گرایی در خلیج فارس: جغرافیای سیاسی دریایی» و «میراث مرزنشین مرزهای شرقی ایران» اشاره کرد. مطالعات او درباره مرزهای ایران و مسائل ژئوپلیتیکی خلیج فارس، به‌ویژه موضوع جزایر سه‌گانه ایرانی، بخش مهمی از فعالیت‌های پژوهشی‌اش را دربرمی‌گرفت. مجتهدزاده در آثار اظهار نظرهای خود با استناد به اسناد تاریخی و استدلال‌های حقوقی، از حاکمیت ایران بر جزایر تنب، بزرگ، تنب کوچک و ابوموسی دفاع می‌کرد و تحولات مربوط به این جزایر را در چارچوب تاریخ و جغرافیای سیاسی منطقه بررسی می‌کرد.

او همچنین در پژوهش‌های خود به نقش موقعیت جغرافیایی ایران در مناسبات منطقه‌ای و بین‌المللی توجه داشت و تلاش می‌کرد پیوند میان تاریخ، جغرافیا، مرزها و تحولات سیاسی را در تحلیل مسائل سرزمینی نشان دهد.

یکی از حوزه‌های فکری و پژوهشی مجتهدزاده، بررسی رابطه میان جغرافیا، تاریخ و هویت سرزمینی ایران بود. او در مطالعات خود به این موضوع می‌پرداخت که چگونه عوامل تاریخی، فرهنگی و نمادین در شکل‌گیری و تداوم هویت سرزمینی و موجودیت سیاسی یک کشور نقش دارند.

در این چارچوب، نظریه آیکونوگرافی ژان گومتن، استاد و جغرافی‌دان برجسته‌ای که مجتهدزاده با اندیشه‌های او آشنایی علمی داشت، از جمله مباحث مرتبط با مطالعه جغرافیای سیاسی و نقش نمادها و تصورات مشترک در شکل‌گیری قلمروهای سیاسی است. بررسی این مفاهیم در ارتباط با تاریخ ایران، بخشی از زمینه‌های نظری مطالعات مجتهدزاده درباره تداوم تاریخی و جایگاه سرزمینی ایران را تشکیل می‌داد.

در کنار فعالیت‌های علمی و پژوهشی، زادگاه مجتهدزاده نیز در خاطرات و نوشته‌های او جایگاه ویژه‌ای داشت. او در نوشته‌ای با عنوان «هروز‌هایی خوش که در اندیشه‌اش دوباره جوان می‌شوم» از خاطرات بهاری خود در یاد کرده و نوشته‌است: «بهترین خاطرات بهاری من در آنجا در آغوش طبیعت مصفا می‌نورش گرفت.»

این یادکرد از نور، وجهی شخصی از زندگی پژوهشگری و انشان می‌دهد که ناشی در عرصه علمی بیش از همه با جغرافیای سیاسی، مرزهای بین‌المللی و مطالعات خلیج فارس پیوند خورده بود؛ اما خاطرات زادگاه و طبیعت مازندران نیز بخشی از روایت زندگی او را شکل می‌داد.

درگذشت پیروز مجتهدزاده، پایان زندگی پژوهشگری است که چنددهه‌ها فعالیت علمی خود را به مطالعه جغرافیای سیاسی ایران و مسائل مرتبط با مرزها و منافع سرزمینی کشور اختصاص داد. آثار او در حوزه ژئوپلیتیک و جغرافیای سیاسی، بخشی از ادبیات پژوهشی این حوزه را تشکیل می‌دهد.

■ ■ ■

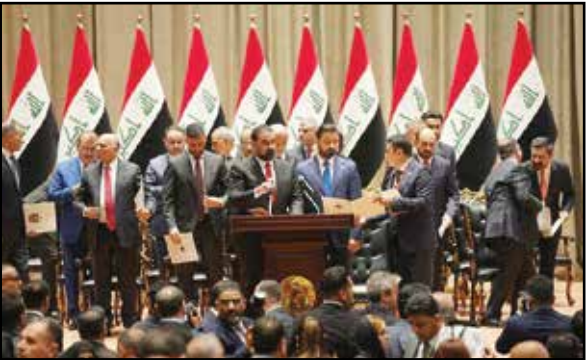
روسیه:

بشار اسد را به مقامات سوریه تحویل نمی‌دهیم

دولت روسیه رسماً در خواست مقامات سوریه برای استرداد بشار اسد، رئیس‌جمهور سابق این کشور را رد کرد. این اظهار نظر پس از حکم تاریخی دادگاه سوریه مبنی بر محکومیت غیابی بشار اسد به اتهام آنچه «جنایات متعدد در دوران طولانی حکومتش» خوانده شده، صورت گرفت. گئوری بوریسنکو، معاون وزیر امور خارجه روسیه اظهار داشت که تصمیم روسیه برای اعطای پناهندگی سیاسی به بشار اسد بر گشت‌ناپذیر است و دولت فعلی دمشق از این موضوع آگاه است. یک دیپلمات ارشد روسی در مصاحبه‌ای با RTVI گفت: «شرکای سوری مابه‌خوبی می‌دانند که روسیه به دلایل بشر دوستانه به بشار اسد پناهندگی سیاسی داده‌است. دولت فعلی دمشق می‌داند که این تصمیم روسیه برگشت‌ناپذیر است.» در اواخر نوامبر ۲۰۲۴، گروه‌های شورشی سوری حمله گسترده‌ای را علیه مواضع نظام سوریه به آغاز کردند. در هشت‌دسامبر همان سال، این گروه‌ها وارد دمشق شدند، در حالی که بشار اسد به روسیه گریخت. پس از خروج اسد از سوریه توسط روسیه، احمد الشرع، رهبر هیئت تحریر الشام عملاً رهبر موقت سوریه شد. در ۲۹ ژانویه ۲۰۲۵، او خود را به عنوان رئیس موقت برای یک دوره انتقالی چهار تا پنج ساله اعلام کرد.

کابینه دولت عراقی پس از ۶ ماه تکمیل شد

یاسر عبدصخیل محمد المالکی، وزارت دفاع از سوی نایب‌مکلف‌شان‌الشمری، وزارت برنامه‌ریزی از سوی قتیبه غازی مجید حمید و وزارت آموزش عالی و پژوهش علمی از سوی حیدر بهاء‌صاحب الحسینی، موافقت کردند. همچنین یاسین محمد حمد الکیتوبی به‌عنوان وزیر فرهنگ انتخاب شد. پارلمان عراق در ادامه به رییس‌از محمد عبدالله

پارلمان عراق با رأی‌گیری درباره وزیران پیشنهادی، به تکمیل کابینه دولت نخست‌وزیر این کشور رأی داد و وزیران باقی‌مانده در چندین وزارت‌خانه تعیین کرد. پارلمان عراق با‌مداد روز گذشته(جمعه) به تکمیل کابینه دولت علی فالح الزیدی رأی اعتماد داد. بر اساس گزارش خبرنگارواع، نمایندگان پارلمان با تصدی وزارت کشور از سوی